

Verwerking van het recht zich op handelingsbekwaamheid te beroepen

Citation for published version (APA):

de Groot, G. R. (1974). Verwerking van het recht zich op handelingsbekwaamheid te beroepen. *Nederlands Juristenblad*, 1974(19), 615-618.

Document status and date:

Published: 11/05/1974

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

zichzelf voor discussie vatbaar, dat doorbreking dier impasse zou kunnen gaan betekenen, wordt van meer behoudende zijde het risico, aan iedere vernieuwing inhaerent, tot wel uitzonderlijke proporties uitgemeten. Nieuw is dat natuurlijk niet.

Toen aan het einde van de eerste wereldoorlog de emancipatie van de vrouw zover gevorderd leek, dat overwogen werd haar passief kiesrecht te verlenen, stuitte dat op rechtse weerstand. De parlementaire vertrouwelijkheid dreigde in gevaar te komen, promiscuïteit tussen de fracties onderling zou het gevolg zijn. 'Mij drijft niet de kennis van de vrouw, maar van de man!', riep de afgevaardigde De Savornin Lohman uit.⁶ Achteraf lijkt het allemaal nogal meegevallen, alleen bewijs maar van tevoren, dat het heus zo'n vaart niet lopen zal. En ook thans weer wordt t.a.v. de Heer Cnoop Koopmans' plan ons de huiver aangepraat. Politieke kleur zou 'maatstaf' voor benoeming dreigen te worden en van de eenmaal benoemde zal rechtspraak overeenkomstig zijn politieke kleur worden verwacht.⁷ Daargelaten, hoe die eenmaal benoemde dat zou moeten doen, deel ik die bezorgdheid niet. Waar is de politieke partij, die zo haar doeleinden nastreeft? Goede trouw moet verondersteld, kwade trouw bewezen worden. En worden er dan op dit ogenblik niet groter risico's genomen? Wanneer een Raio twee jaar als stagiaire bij een advocaat heeft gewerkt, brengt deze over hem een rapport uit aan het Departement. Hoe gunstiger het rapport, hoe meer bevorderlijk voor een benoeming tot rechter. Welke advocaat ziet niet graag een rechter die op zijn hand is? Toch zal die senior nooit verwachten dat de rechter, die eenmaal zijn stagiaire was, hem anders zal bejegenen dan zijn overige beroepsgenoten. En dat doet zo'n rechter dan ook niet.

Bekwaamheid, onkreukbaarheid en overige geschiktheid voor het ambt, zullen altijd een eerste vereiste voor benoeming blijven. Waar het op aankomt, is dan ook iets anders. Op dit ogenblik wordt bij de sollicitatie naar de politieke kleur gevraagd. Op dit ogenblik bestaat een indruk, dat de totale samenstelling van de magistratuur niettemin een eenzijdig beeld geeft, waarin links maar in geringe mate vertegenwoordigd is. Wie die indruk niet bestrijdt, maar zich wel met de bestaande toestand zeer content betoont, neemt bewust een conservatief standpunt in. Dat is geen schande. Alleen, niet Cnoop Koopmans *introduceert* de politieke samenstelling, die ander wil de bestaande graag *behouden*. En intussen blijft het probleem onopgelost: te weinig geschikte kandidaten en een potentiëel in het lagere milieu, dat zich lijkt af te wenden. Zolang het Departement echter de cijfers over de politieke samenstelling niet bekend maakt, is iedere discussie tot onvruchtbaarheid gedoemd.

H. M. Voetelink, Amsterdam

Verwerking van het recht zich op handelingsonbekwaamheid te beroepen

1. In N.J. 1973, 434 werd een vonnis van het Kantongerecht Assen gepubliceerd, waaruit opnieuw blijkt, dat de huidige regeling van de handelingsonbekwaamheid dringend moet worden herzien:

Een in een commune wonende minderjarige kocht een hoogtezonapparaat voor f 74,50. Ze zei de winkelier niet, dat ze minderjarig was. Als de winkelier zijn geld eist, doet ze echter plotseling een beroep op handelingsonbekwaamheid.

Na eerst te hebben opgemerkt, dat de regeling van de handelingsonbekwaamheid dient te worden gewijzigd, overweegt de kantonrechter:

4. Gedaagde heeft zich door met eiser te onderhandelen en een koopovereenkomst

6. Jacqueline Schokking, *De vrouw in de Nederlandse politiek*, diss. 1958, blz. 31.

7. NJB 1973, blz. 1209.

te sluiten, gedragen als een meerderjarige, zij stelt niet dat zij toen aan eiser heeft medegedeeld, dat zij minderjarig was. Het is in strijd met de goede trouw, dat een zelfstandig optredende oudere minderjarige een handelaar eerst in de waan brengt met een meerderjarige te doen te hebben en later bij niet nakoming van haar plicht tot betaling zich op haar minderjarigheid ten tijde van de koopovereenkomst beroept.

Tenslotte wijst de rechter er nog op, dat de gedaagde kennelijk niet bij haar ouders thuis woont.

Het gevolg van de overwegingen is, dat het beroep op de handelingsonbekwaamheid wordt verworpen. Dit resultaat lijkt bevredigend. Bij de motivering moeten echter enige kanttekeningen worden gemaakt.

2. De minderjarige mag zich volgens de kantonrechter niet op de handelingsonbekwaamheid beroepen, nu zij zich als meerderjarige heeft gedragen. Men kan zich echter afvragen, of voor ons recht niet op zijn minst een regel geldt als die van art. 1307 Cc. Dit artikel bepaalt, dat 'la simple déclaration de majorité, faite par le mineur, ne fait point obstacle à sa restitution'. Slechts in geval van bedrog door de minderjarige sluit men in Frankrijk een beroep op de handelingsonbekwaamheid uit. Onze wetgever heeft art. 1307 Cc weliswaar niet overgenomen, maar toch hebben bij ons vele schrijvers deze Franse regel gevolgd (zie bij M.B. Vos, NJB 1931, 495 noot 2).

Als men de beslissingen van ons hoogste rechtscollege van 1 maart 1935 (N.J. 1935, 833 m.n. P.S.) en van 11 december 1959 (N.J. 1960, 230 m.n. L.E.H.R.) bekijkt, gaat men nog sterker betwijfelen, of een minderjarige zijn recht om zich op handelingsonbekwaamheid te beroepen verliest, als hij zich tegenover zijn wederpartij als meerderjarig voordoet. In beide arresten heeft de Hoge Raad gezegd, dat het niet relevant is, of de wederpartij al dan niet van de handelingsonbekwaamheid op de hoogte is. In zijn noot onder het eerste arrest bespreekt Paul Scholten ook de Franse regel van art. 1307 Cc. Scholten meent, dat het Nederlands recht zelfs nog verder dan de Code civil gaat. Ook in het geval, dat de minderjarige de wederpartij in de waan brengt, dat hij meerderjarig is, kan de overeenkomst nog wegens handelingsonbekwaamheid worden vernietigd. Ingeval van bedrog acht Scholten een schadevergoeding mogelijk.

Indien men de mening van Scholten volgt, kan men een minderjarige dus geen beroep op zijn handelingsonbekwaamheid ontzeggen, wanneer hij zich slechts voor meerderjarig heeft laten doorgaan.

3. Wellicht had de rechter in het onderhavige geval een beroep op handelingsonbekwaamheid toch nog kunnen ontzeggen door art. 234 lid 3 uit te leggen in de richting van een 'Generaleinwilligung', die in Duitsland een door een minderjarige gesloten overeenkomst onaantastbaar maakt. Een dergelijke 'Generaleinwilligung' is toestemming voor een bepaalde kring nog niet geïndividualiseerde rechtshandelingen (Karl Larenz, Allgemeiner Teil des deutschen bürgerlichen Rechts, 2de druk, München 1972, blz. 83). In het in Assen berechte geval zou een dergelijke toestemming aanwezig zijn, als de minderjarige dochter met toestemming van haar ouders buiten het ouderlijk huis zou wonen. De toestemming om elders te wonen houdt dan tevens in, dat aankopen mogen worden gedaan, die normaal zijn voor iemand, die 'alleen' woont. Een 'Generaleinwilligung' is niet aan een bepaalde vorm gebonden en kan dus ook mondeling of stilzwijgend worden gegeven (vgl. § 107 BGB). Zij kan ook in het ter beschikking stellen van geld besloten liggen (§ 110 BGB).

Het Nederlands recht kent een dergelijke 'Generaleinwilligung' in haar algemeenheid niet. Volgens art. 234 lid 2 B.W. is toestemming voor een bepaalde rechtshandeling niet aan een bepaalde vorm gebonden. Wil men echter toestemming voor een bepaald doel geven, dan moet dit schriftelijk gebeuren. Een uitzondering op

deze regel vormt het derde lid van art. 234: als geld voor levensonderhoud of studie ter beschikking van de minderjarige is gesteld, kan deze overeenkomstig over dit geld beschikken. Men kan dit als een geval van stilzwijgende 'Generaleinwilligung' beschouwen.

Wil men het onderhavige geval onder art. 234 lid 3 brengen, dan zal men 'het voor levensonderhoud ter beschikking stellen van geld' zo moeten uitleggen, dat dit ook die gevallen omvat, waarin een kind zich in zijn eigen onderhoud voorziet, dus geheel zelfstandig leeft. Een dergelijke ruime interpretatie is niet ontoelaatbaar, daar de zinsnede volgens de Toelichting op het Gewijzigd Ontwerp voor Boek 1 NBW ook het geval omvat, dat de wettelijk vertegenwoordiger het incasseren van loon aan de minderjarige overlaat en hem over dit loon laat beschikken.

4. Ook had de rechter het beroep op handelingsonbekwaamheid misschien nog kunnen afwijzen met de motivering, dat de minderjarige door de overeenkomst niet benadeeld is, en dat zij zich daarom aan rechtsmisbruik schuldig maakt, als hij de overeenkomst wil laten vernietigen.

Weliswaar noemt ons wetboek aanwezigheid van nadeel niet als voorwaarde voor een beroep op handelingsonbekwaamheid. Anders was dit onder bepaalde omstandigheden nog in art. 1502 B.W. van 1830 en art. 1.13.1.2 lid 2 onder a van het Ontwerp Meijers. Ook het Franse recht eist benadeling der minderjarige als voorwaarde voor vernietiging. Art. 1305 Cc bepaalt, dat 'la simple lésion donne lieu à la rescision en faveur du mineur non émancipé, contre toutes sortes de conventions'. Benadeling is aanwezig bij onevenredigheid van prestaties (objectief nadeel). Men spreekt verder van nadeel, als een minderjarige een aankoop doet tegen weliswaar de normale prijs, maar deze aankoop abnormaal is in verhouding tot zijn financiële situatie (subjectief nadeel).

Onze wetgever heeft de benadelingseis laten vallen. In de gevallen waarin het Franse recht een beroep op handelingsonbekwaamheid weigert, heeft de minderjarige er echter geen redelijk belang bij de overeenkomst te vernietigen. Het nadeel, dat de wederpartij door een beroep op de handelingsonbekwaamheid zou lijden, is in verhouding tot het belang van de minderjarige zo groot, dat deze zijn recht om de overeenkomst te vernietigen in redelijkheid niet kan uitoefenen. Een beroep op handelingsonbekwaamheid betekent daarom misbruik van recht.

5. Tegenwoordig discussieert men veel over verlaging van de leeftijdsgrens, waarboven iemand volledig handelingsbekwaam is. De Raad van Europa heeft een resolutie aanvaard, waarin ze haar lidstaten aanbeveelt de meerderjarigheidsgrens tot 18 jaar te verlagen (Resolution 72-29, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 1972 – Lowering of the age of full legal capacity). In ons land stelt de Commissie Wiarda in het Rapport Jeugdbeschermingsrecht voor, een stelsel van getrapte handelingsbekwaamheid in te voeren. Volgens dit stelsel zou de minderjarige op zijn weg naar 'juridische volwassenheid' op steeds meer gebieden handelingsbekwaam worden.

Door het vonnis van het Kantongerecht Assen kunnen wij leren, dat men de problemen met betrekking tot de regeling van de handelingsonbekwaamheid niet uit de wereld helpt door slechts de meerderjarigheidsgrens te verlagen. Men maakt dan alleen het aantal moeilijkheden, dat zich voordoet kleiner (vgl. Beitzke in AcP 1972, blz. 256 e.v.). Het is inderdaad verstandig de leeftijd, op welke men volledig handelingsbekwaam wordt, te verlagen. De jongeren zijn immers tegenwoordig in het algemeen aanmerkelijk eerder in staat zelfstandig te handelen dan in het begin van deze eeuw. Maar men moet niet slechts met de meerderjarigheidsgrens gaan schuiven, dus de gevallen wijzigen, waarin iemand handelingsonbekwaam is. Tevens zal men de draagwijdte en het karakter van het handelingsonbekwaam zijn opnieuw moeten regelen. Wie garandeert ons namelijk, dat na verlaging van de meerderjarigheidsgrens niet de vraag zal moeten worden beantwoord, of een zeventienjarige in een commune wonende minderjarige zich op handelingsonbe-

kwaamheid mag beroepen, als deze iets heeft gekocht, terwijl hij (of zij) zich voor meerderjarig heeft uitgegeven?

G. R. de Groot, Münster i.W.

Antilliaans wetenschappelijk onderwijs en Caribische contacten

Het onafhankelijk worden van de Nederlandse Antillen – vroeger of later, geheel of ‘begeleid’ – werpt zijn schaduw ook vooruit over het wetenschappelijk onderwijs en over de ontwikkelingen die daarin plaats vinden. Het oorspronkelijke plan voor de rechtenstudie alhier ging uit van het organiseren van een Antilliaans kandidaats-examen, afwijkend van het Nederlandse dat zijn vervolg zou kunnen vinden in een aan Nederlandse universiteiten te organiseren Antilliaanse doctoraal studierichting. De omstandigheden, waarvan de aard van het studentenbestand en een streven naar zelfstandigheid wel de meest bepalende waren, leidden tot een sterk gewijzigde opzet. De waardering voor het eerdere plan heeft er niet minder groot om te zijn, zonder dat zou er van een vervolg ook geen sprake zijn geweest. Bij de Staten is een nieuwe landsverordening in een gevorderd stadium van voorbereiding. Zij zal de oorspronkelijke ‘Landsverordening Rechtshogeschool’ gaan vervangen. Haar naam: ‘Landsverordening Hogeschool Nederlandse Antillen’ houdt een aanwijzing in voor wat zich ontwikkelt. De juridische faculteit zal niet meer de enige loot van tertiair onderwijs zijn; andere faculteiten en afdelingen zullen als uitvloeisel van de nieuwe wettelijke voorzieningen kunnen worden opgericht. (Overigens kan men hier al enige jaren de post-doctoraal-fase van de artsens studie doorlopen en afronden.) De juridische opleiding zal volgens de nieuwe landsverordening bestaan uit een kandidaats, waarvan de kern nu dezelfde is als die van het kandidaats Nederlands recht en een doctoraal dat hier te lande gelijk gesteld zal worden met het Nederlandse.

In beide onderdelen van de studie, het kandidaats en het doctoraal, wordt er voortdurend naar gestreefd om de behoeften en het karakter van de regio waarin de Rechtshogeschool en haar studenten functioneren te belichten. Er zijn momenteel 37 eerste jaars en in totaal 135 juridische studenten. Een ‘afdeling bedrijfskunde’ is naast de juridische opleiding opgericht. Zij heeft haar eerste semester – met 17 deelnemers – achter de rug. Zij wil haar studenten in de toekomst laten voorzien in de vraag naar hogere functionarissen die een gemengde bedrijfseconomische en juridische opleiding dienen te hebben voor het bedrijfsleven, bij de overheid en in de commerciële sfeer. Het programma van de afdeling vertoont zowel trekken van de Nederlandse h.e.a.o.-opleiding als van de Amerikaanse ‘undergraduate Schools of Business’. Als vooropleiding is ten minste h.a.v.o. met wiskunde- of handelspakket vereist. De studie is verdeeld over drie en een half jaar en leidt tot het licentiaat in de bedrijfskunde. Punt van onderzoek is o.a. in hoeverre dit licentiaat mogelijkheid zal bieden om aansluiting te vinden bij Amerikaanse ‘graduate’-opleidingen (‘Master’s degree in Business Administration’). Punten die zwaar wegen en voortdurend zorg eisen zijn: het afwegen van de vraag naar het scheppen van nieuwe studiemogelijkheden tegen het behoefte-element, d.i. de plaatsingsmogelijkheid op de Antillen of elders (er vallen overigens zeker na onafhankelijkheid heel wat plaatsen in te nemen!); het aantrekken van gekwalificeerde docenten; het doen functioneren van de hogeschool niet alleen voor Curaçao maar voor de zes eilanden; de huisvesting. (Plannen bestaan voor het bouwen van een groot, modern onderwijscomplex, dat onderdak zal bieden aan de beschreven studierichtingen en aan de h.t.s.)

Het past in het kader van de nieuwe opleidingen dat veel aandacht besteed wordt aan het bijeengaren en verwerken van wetenschappelijk materiaal. Een reeks wetenschappelijke uitgaven, op de Antillen betrekking hebbende, werd geformeerd; haar eerste nummers zullen spoedig door andere gevolgd worden. Het